

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsaki četrti in velja s poštnim vred in v Mariboru s poštnim vred na celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Narednina za leto 1915 6 K, za druge letovostne deleže 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača se leto stane 3 K. — Narednina se pošilja na: Uredništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odgovorov. — Uredništvo „Slovenskega Gospodarja“ dostavlja list brez posebnih navedb. — Posredniki list stanejo 10 vis. — Uredništvo: Korovška cesta št. 3. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Korovška cesta št. 6, sprejemni naročniki, insercije in reklamacije. — Za insercije se plačuje od enostopne polštivice na enkrat 10 vis., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stene 12 vis. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala znamenja“ stane beseda 5 vis. Parče in zabavne vsebine polštivice 24 vis., izjave in Počlani 36 vis. — Insercije se sprejemajo do torka opoldne. — Narednina reklamacije so poštnine proste.

Bitka ob Dnjestru.

Velik ruski poraz pri Kolomeji. — Ruski poizkus, v Bukovini prodirati, odbit. — Življenje v Przemyslu. — Anglija izgubila že 171 ladij. — Japonska proti Kitajski.

V obrambo županov.

Iz kroga županov smo dobili ta-le članek: Marsikaj poučljivega je že prinesel Vaš cenjeni list v teh resnih časih, le eno je pozabil, namreč poučiti ljudstvo, kako težko stalšče in ogromna dela imajo sedaj župani. Ni ga župana v celi Avstriji, ki bi v sedanjih razmerah vsakemu ustregel.

Najprej podpora svojcev na vojsko vpoklicanih. Kdor je odklonjen, vali krivdo na župana. Ljudstvo je mnenja, da županstvo odločuje o tem. In vendar župan izpolni samo tiskovino in potrdi podatke, ki jih je stranka navedla in tudi sama podpisala. O prošnji odločuje vzdrževalna komisija na podlagi poizvedb orožništva. In vendar skoro vsak, kdor je odklonjen, pride zmerjat župana, češ, ali noče ali ne zna pravilno napraviti zglasitve. Mnogokrat je vzrok odklonitve ta, da stranka na županstvu ni resnično govorila, n. pr. se je sramovala navesti vse dolgeve. Če je odklonjena, gre k advokatu ali komu drugemu, da napravi priziv. Temu prizna vse dolgeve in dobi podporo. Kljub temu obira župana, da ni znal ali hotel pravilno napraviti. Takih slučajev, da stranka ve, zakaj je zavržena, a kljub temu vali krivdo na župana, je mnogo. Malo preveč oblasti pa ima pri podporah orožništvo. Kar ono poroča, to drži, naj že bo resnično ali ne. In mnogokrat poroča kaj neresničnega, ker navadno povprašujejo pri sosedih in sosedje so si navadno navskriž. Vzdrževalna komisija naj bi se rajše na županstva obračala po informacije, ker župan gotovo bolj pozna resnične razmere, kakor pa orožnik. Vzdrževalna komisija pa tudi sama dela ovi-re županom. Zavržene stranke kratkoma pošlje na županstvo, naj napravi še eno zglasitev. Obenem pa pisмено županstvu pod kaznijo prepove (celjski okraj) napraviti še eno zglasitev, če je bila prva odklonjena. Največ s tnosti pa delajo županom prošnje najrazličnejše vrste. Ljudje so mnenja, da županstvo

mora delati še tako nesmiselne prošnje. (N. pr. prošnja za dopust moža, ker je krava na „cajt“, a mož se bojuje v Karpatih). Županstvu ni treba delati prošenj za posameznike, stranka naj prošnje napravi sama ali pusti napraviti, saj je sedaj skoro v vsaki občini kak dijak doma, ker vsled draginje v mestu ne more shajati. Marsikateri bi gotovo napravil prošnjo. Županstvo prošnje samo potrdi in odpošlje. Župan bi moral imeti deset rok, če bi delal tudi prošnje sam. Mnogokrat mu kdo zabrusi v obraz: „Zakaj si pa plačan?“, a nihče ne pomisli, da je plačan za uradna dela in da je plača tako malenkostna, da bi vsak župan rad dal še enkrat toliko, samo, da bi bil rešen tega posla. V kratkem pridejo na vrsto prošnje za dopuste črnovojnikov. Obseg dopustov je omejen, eden bo prišel, drugi zopet ne. In kdor ne bo prišel, bo kakor po navadi, vali krivdo na župana. In vendar je najenostavnejše, da vojak sam prosí pri svojem poveljstvu za dopust.

Mnogo preglavje je delalo županom popisovanje žita in zmetin. Vkljub časopisju so mnogi še sedaj mnenja, da bi županstvo lahko preprečilo zaporo. Vaš list je pisal, da stranka še sedaj lahko popravlja svoje podatke, posebno glede semenja. To je res, toda to bo kazni za one župane, ki niso ljudstva pred ali vsaj med popisovanjem poučili. Sedaj so pregledi že sestavljeni, naznanjeni listi odposlani in vse zaloge sešete, tako, da vsako popraviljanje napravi mnogo dela. Kar se tiče prošenj za odmero večje porcije za osebo in za dovolitev porabe žita za kokoši, majhne puške itd., so nekatera županstva odposlala tozadevno prošnjo takoj po razglasitvi zapore na poljedelsko ministrstvo. A ko je izšel Vaš list in je bil v njem vzorec za prošnje, so hodili ljudje z listom v roki županstvo učiti, kako naj napravi in nič ni pomagalo da se jim je pravilo, da je prošnja že davno odposlana. Ker bo od vlade določena porcija za osebo skoro gotovo manjša, kakor pa je ljudje pričakujejo in po pra-

vici žele, bi bilo umestno, da že sedaj povest, da so župani pri tem nedolžni. Kako je pri vojnih dajstvih, si uredništvo itak lahko predstavlja.

Če torej v svojem cenjenem listu vzamete tudi župane v varstvo, vam bo za to v resnici hvaležen vsak župan.

Slike iz vojne.

Junaštvo naših bratov Hrvatov.

Vinko Lorber, topničar gorske baterije, piše dne 28. februarja iz Karpatov svojemu svaku v Ormožu:

Dragi! Hvaležno sprejel Tvoje pismo, še bolj pa me je iznenadil dobri tobaček in sprava; samo z velikimi očmi sem gledal na žveplenke, ki niso bile narodne. O ljubi Ormož in tvoji tako malo narodni Sloveni! Nedavno smo stanovali v neki žagi, tam nas je zasnežilo, in, kaka sreča v tem mrazu, našli smo kup desek, katere smo več dni kurili. Prišli so k nam hrvaški domobranci, spali že pet dni niso nič, bili so grozno utrujeni in pri nas so se odpočili. Hrvatje so gonili Ruse čez Karpat in jih vsak dan več sto ujeli. Vse hvali in slavi junaštvo Hrvatov, ki so tako izborni vojaki, da so kar brez vsakega povelja dan za dnevom drveli za sovražnikom, ga z vednim jurišem preganjali od postojanke do postojanke in v par dneh ujeli okoli 3000 Rusov. Do Novega leta smo prehodili 1880 km. Moja baterija se že osmi mesec dobro drži. Udeležili smo se vseh dosedanjih bojev v Galiciji, oziroma v Karpatih, in vedno se nam je po-

LISTEK.

Volčja - dolna.

(Vojni kurat Januš Golec.)

Poslali so nas preko Przemysla v vas Darovice, da pripravimo prenočišče za polk, ki bo došel enkrat po noči. Prijedli smo na določen cilj in gledali začuden krog in krog. Mesto vasi le kupčki pepela, po katerih so razkopavale vrane in se plazile mačke. Od velike vasi je ostala le cerkev in en prav majhen svinjski hlev. Naša naloga je bila prav kmalu dovršena in posedli smo krog visoko plantatečega ognja v razgovoru o bodoči skorajšnji bitki. Noč je bila precej hladna in če človek nočuje ob prostem ognju, je pač po eni strani pečen, po drugi pa ga pretresa mraz. Toliko izkušnje z mrazom in toploto smo imeli tudi že mi tedaj in se kratkoma umaknili pozno v noč v svinjski hlev. Za silo smo ga osnažili, postlali slame in polegli. Ravno meni je prav občutno pihalo skozi stensko luknjo pri nogah, in da bi se ubranil nepotrebnemu prepihu, sem zamašil odprtino s slamo. Kmalu smo pospali in sanjali sladko, četudi v svinjskem hlevu in na zaduhli slami. Tako nekako krog polnoči me vzbudi iz spanja neko šušljanje. Poslušal sem dolgo in nategoval ušesa. Po temeljitem preudar-ku sem se konečno le pospel do zaključka: sovražna roka skuša izvleči slamo, s katero sem zamašil stensko odprtino in si ogledati naše nočišče. Misel na drznega sovražnika se mi je zdela tem bolj utemeljena, ker so nas pred odhodom svarili, češ: treba paziti, ker sovražnik ne bo daleč od nočišča. Nisem na dolgo

pretehtaval cele zadeve, ker šuštenje je bilo čim dal-je močnejše, skobacal sem na noge, otipal sabljo, iz- vlekel bridko jeklo in čakal v ljutem zamahu od- prtini. Prežal sem precej dolgo, predno je bila luknja prosta slame in se je nekaj črnega kot človeška roka pokazalo skozi odprtino. Nekaj mi je šepnilo: zamah- ni, sedaj je čas! Slišal se je glas sviga po zraku in jeklo se je zagodilo v predrzno žrtev. Udarec je pre- budil moje tovariše, ki so kar svignili po koncu, pri- žgali svečo in začela se je preiskava takoj pri odpr- tini. Luknja je bila sicer prazna, a razločno je bilo videti sledove krvi. Brez dvoma; udarec je bil dobro namerjen in tihotapec zadet v sovražno roko.

Sovražnika s presekanjo roko treba zajeti, to je bilo mnenje nas vseh, in eden za drugim smo se spla- zili skozi duri na prosto v noč. Daleč na okrog nikjer nič sumljivega: bližali smo se od zunaj usodepolni odprtini. Dolgo smo iskali in tipali po tleh, a nič in zopet nič. Oplazovala nas je že misel: vohun jo je vkljub rani pobrisal in pobegnil. Sam sem ukresal luč in svetil okrog. Za pol podrtim plotom sem ugled- dal ubogo — mačko, ki je še breala s prekano čre- pinjo v zadnjih zdihljajih. Samo posebi umevno, da sem skušal potlačiti celo krvavo zadevo in prikriti na smrt zadeto mučko, boje že posmeha tovarišev. A vse zastoj, zapazili so moje začudenje in cela komisija je bila v trenutku zbrana krog ubite žrteve. No, dragi bralce, ne bom ti popisoval, koliko posmeha sem mo- ral požreti vsled na smrt zadete mačke. Celo noch ni- smo več zatisnili očesa, ker vedno je odganjal spanec glasen: ho -- ho -- hi -- hi -- hi --!

Naš polk ni dospel po noči, ampak še le drugo jutro in utrujeni so polegli kar na prostem. Mi pre- nočiščarji smo se vendar nekoliko odpočili v svinj- skem hlevu in smo lazili drug dan okrog po požgani vasi. Krog in krog vasi so se raztezale njive in iste

so bile kar posute z nekakimi grobišči. Mi smo si ta grobišča kmalu znali razlagati, češ, Rusi so krog Przemysla imeli pred kratkim ogromne izgube in ti grički so njihove gomile. Res, z nekakim spoštovan- jem smo stopali mimo teh grobišč, ki so nam bila je- sen dokaz, kako hrabro je bil odbit prvi ruski naval na to nepremagljivo trdnjavo. Okoli poldne smo sedeli pri skromnem kosilu in opazoval sem, da se je vedno več prostakov gibalo krog ruskih grobišč in so tam- kaj brskali. Nekaka sveta ogorčenost se me je pola- stila pri tem pogledu: kako vendar zamore človek-kri- stjan tako podivjati, da se loti z roparsko roko celo grobov padlih. Namignil sem nadporočniku, ki je se- del tik mene, in oba sva se s palčami oborožena vr- gla na groboroparje. Jaz sem se hotel z vso ogorče- nostjo lotiti enega, ki je ravno segal z roko v luknjo, izkopano v grobišče. Čakal sem z zamahnjeno palico, hoteč se natančno prepričati, kaj da bo privlekel iz gomile. Pa trenutno mi je roka, ki je vihtela palico, omahnila, kajti mož je privlekel iz luknje za železo tedaj prav potreben — krompir. Ti grički torej niso bili grobišča padlih ruskih junakov, ampak le shram- be krompirja. Po noči mesto Rusa — mačko, sedaj pa mesto junaških ostankov — pristni krompir. Za ta dan mi je bilo dovolj! Prebili smo še eno noč v svinj- skem hlevu in drugo jutro smo jo ubrali proti Nove- mu mestu, kjer so nas že od daleč pozdravili šrap- nelj in cele vrste ranjencev, ki so molče korakali ml- mo nas. Na noč istega dne smo dospeli preko hriba, kjer je bila zakopana naša artilerija, v vas, ki je res prav resnično zaslužila ime — Volčja dolna. Tukaj smo prenočili pri vedni godbi krogel in drugo jutro smo jo ubrali preko gozda v nam odkazane postojan- ke. Namen teh v domovino poslanih vrstic je, dragi bralce, vsaj nekoliko predčeti naše 21dnevno bivan- je ob robu gozda pri Volčji dolni. (Dalje prih.)